

1. ΚΕΙΜΕΝΟ

Γιάννης Σκαρίμπας: Χορός συρτός
(Νεοελληνική Λογοτεχνία Κατευθύνσεων, σσ. 74-75)

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

2.1. Στοιχεία που αφορούν στο συγγραφέα, λογοτεχνικό περιβάλλον και λοιπά γραμματολογικά στοιχεία

1. Οι μελετητές του έργου του Γ. Σκαρίμπα επισημαίνουν ότι η ποίησή του αποπνέει μια πνευματική και «αισθηματική» ελευθερία και ανατρέπει την τάξη των πραγμάτων εξαρθρώνοντας την τρέχουσα λογική.¹ Μπορείτε να επισημάνετε αυτά τα χαρακτηριστικά στο συγκεκριμένο ποίημα;
2. Τα εκφραστικά μέσα της ποίησης του Σκαρίμπα έχουν χαρακτηριστεί επαναστατικά και σε μερικές περιπτώσεις ακραία. Να ελέγξετε αυτή την άποψη αντλώντας στοιχεία από το ποίημα.

2.2. Δομή του κειμένου, επαλήθευση ή διάψευσης μιας κρίσης με βάση το κείμενο, εκφραστικά μέσα και τρόποι του κειμένου (υφολογική διερεύνηση, αφηγηματικές λειτουργίες, επιλογές του δημιουργού σε διάφορα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης):

1. Το ποίημα οργανώνεται στη βάση μιας κεντρικής επιθυμίας η οποία εξακτινώνεται σε επί μέρους ευχετικές διατυπώσεις. Να επισημάνετε τα χωρία που επιβεβαιώνουν αυτή την επισήμανση.
2. Χαρακτηριστικό υφολογικό στοιχείο της ποίησης του Σκαρίμπα είναι το χιούμορ. Να αναζητήσετε το στοιχείο αυτό στο συγκεκριμένο ποίημα και να το διακρίνετε από τη σάτιρα.
3. Ποια γνώρισμα του ποιήματος το συνδέουν με την παραδοσιακή ποίηση και ποια με τη νεωτερική;

¹ Η ποίηση του Γ. Σκαρίμπα έχει χαρακτηριστεί ως *φανταιζίστικη ποίηση ή Ποίηση φανταζι*, δηλαδή ποίηση η οποία εκφράζει «μιαν ευχάριστη και ευφρόσυνη διάθεση... και επιτρέπει να δώσουμε στον κόσμο απρόβλεπτες διαστάσεις». Βλ. σχετικά Αναγνωστάκης Μ., «Η 'φανταιζίστικη ποίηση' και ο Γιάννης Σκαρίμπας» στο βιβλίο *Τα συμπληρωματικά*, εκδ. Στιγμή, Αθήνα 1985, σσ. 140-149. Επίσης Πολίτης Λ., *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Ζ' έκδοση, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1993, σ. 323.

4. Να μελετήσετε την ομοιοκαταληξία του ποιήματος και να τη σχολιάσετε ως προς την ευρηματικότητα και την πρωτοτυπία της.
5. Να αναφερθείτε στα μορφικά στοιχεία του ποιήματος: επαναλήψεις, πρωτόστερα και παρέμβλητα νοήματα, διασκελισμούς, διακοπή της λογικής ροής κ.λ.π.

2.3. Σχολιασμός ή σύντομη ανάπτυξη χωρίων του κειμένου:

1. «Κάλλιο χορευταράς νά 'μουνα πέρι / κόλλες που να κρατώ και μολυβάκια»: Να επισημάνετε τις συνυποδηλώσεις των λέξεων *χορευταράς* και *κόλλες* και *μολυβάκια*. Ποιοι κόσμοι αντιπαρατίθενται;
2. «Γιαλό- γιαλό να φεύγουμε και άντε»: Τι είδους «φυγή» οραματίζεται ο ποιητής;
3. «Με χωρίς Καρωτάκη-Πολυδούρη»: Να σχολιάσετε αυτόν το στίχο. Τι υπονοεί, κατά τη γνώμη σας, η αναφορά του Σκαρίμπα στα συγκεκριμένα ονόματα;
4. Να αναζητήσετε στο ποίημα λέξεις και φράσεις που δείχνουν τη σχέση του ποιητή με τη θάλασσα.

3. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΛΙΔΙΑΚΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Γ. Σκαρίμπας: *Το εισιτήριο*²

*Να 'ναι σα να 'μουν έτοιμος. Και να 'ναι
σα να 'χω χάσει το εισιτήριο. Οι κάβοι
ν' αφροκοπάν, κι οι αφροί να το κουνάνε
-μες στους καπνούς του, όρνιο-ένα καράβι.*

*Κι εγώ να ψάχνομαι εδώ χάμω. Και όλο-όλο
... το εισιτήριο – να λέω – συντρόφοι ωραίοι...*

*Και να μην έρχεται μια βάρκα έως το μώλο,
να μη φαινόνται πουθενά οι βαρκαρέοι...*

*Οι βαρκαρέοι!... Το εισιτήριο!... Να τρέμει
-ζαγάρι εντός μου- η Χαλκίδα και τα όρη,
κι εκεί να το 'χουν συνεπάρει οι ανέμοι
μετέωρο – μες στις αχλές του – το βαπόρι...*

² Η *Ελληνική Ποίηση*, εκδ. Σοκόλη, τ. Γ', σ. 510.

*Ω διάολε!... Όλα να 'χουν χαθεί και να 'χουν πάει
κι οι ανθρώποι δραπετεύσει από τους τόπους,
κι αυτό το πλοίο να τραβάει και να τραβάει,
χωρίς μηχανικούς, χωρίς ανθρώπους...*

*Και χωρίς φώτα. Ακυβέρνητο. Και όλο
Να χλιμιτράει στο χάος. Κι ως θα κλαίω,
- κι όλο να ψάχνομαι, να ψάχνομαι στο μώλο
κι όλο για κείνο το εισιτήριο να λέω...*

Να αναζητήσετε ομοιότητες περιεχομένου και μορφής ανάμεσα στο παραπάνω ποίημα και το ποίημα *Χορός συρτός*.

P. Φιλύρας: Ο πιερότος³

*Πιερότοι εσύ κι εγώ κι άλλοι κοντά του
κι αυτός τόσο σωστός μ' άσπρη ζακέτα!
Παίζαμε με τη φόρμα του, ρίχναμε κάτω
τ' ομοίωμά του – χρώμα σε παλέτα*

*Φτιάναμ' εμείς τη στάση του μαζί του,
ήταν τυχαία και το σύμβολό μας
στο πέταγμα, στην τοποθέτησή του,
είχε τον ξένο μορφασμό και το δικό μας.*

*Ήταν ειρωνικός, μα και θλιμμένος,
στο παλκοσένικο ένας μώμος τραγικός,
ήταν ολοφυρόμενος, απεγνωσμένος,
σαν εμπροστά σε θαύμα, εκστατικός.*

*Ανάμπαιζε με τη δική του κάθε πόζα,
ενώ την είχε πάρει από τεχνίτη,
και στα κοιτάγματά του τα σκαμπρόζα,
εμάντευες το δύσκολο και ψηλομύτη.*

.....

(απόσπασμα)

Οι ιστορικοί της νεοελληνικής λογοτεχνίας επισημαίνουν κοινές καταβολές και γνωρίσματα στο έργο του Γ. Σκαρίμπα και του Ρ. Φιλύρα. Να σχολιάσετε αυτή την επισήμανση συνεξετάζοντας τα δυο ποιήματα.

³ Η *Ελληνική Ποίηση*, εκδ. Σοκόλη, τ. Γ', σ. 259.

Η. Βουτιερίδης: Ποίηση⁴

*Γεμάτο το γραφείο χαρτιά, βιβλία·
στης σκέψης το βασίλειο τριγυρίζω·
θαρρώ με πνεύματα έξοχα ότι αρχίζω
σπουδαία και σοβαρή συνομιλία.*

*Κι η Μούσα πάλι μου ζητάει φιλία·
συχνά το χέρι στα μαλλιά βυθίζω·
μαύρες σειρές τ' άσπρο χαρτί γεμίζω...
Ιδέες και μέτρα αρχίζουν συναυλία...*

*Έξω ήλιος λάμπει· η φύση όλη γελάει·
παντού χαρά θεού· τραγούδι μοιάζει
ο κάθε κρότος, που η ζωή σκορπάει.*

*Πάμε, γλυκιά γυναίκα μου, να ιδούμε
ολάκερο το θαύμα, που μας κράζει,
και της ζωής την ποίηση να χαρούμε.*

Ποια είναι η κοινή ιδέα, η οποία συνέχει το ποίημα αυτό και το εξεταζόμενο ποίημα του Σκαρίμπα;

4. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Ο Γιάννης Σκαρίμπας έμεινε όλη του τη ζωή στη Χαλκίδα αφιερωμένος στο δημιουργικό γράψιμο. Με βάση αυτό το δεδομένο να δώσετε τη δική σας ερμηνεία στις ευχετικές διατυπώσεις του ποιήματος.
2. Αναπτύξτε στην έκταση και τη μορφή που εσείς θέλετε τις δικές σας επιθυμίες και σκέψεις για τη ζωή με αφετηρία τη φράση «...πέρι κόλλες που να κρατώ και μολυβάκια...».
3. Αφού μελετήσετε τη βιογραφία του Σκαρίμπα να ανιχνεύσετε στο ποίημα βιογραφικά στοιχεία του ποιητή.

5. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΝΘΕΤΙΚΩΝ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

1. Ο Γ. Σκαρίμπας θεωρείται ως ένας από τους βασικούς εκπροσώπους του ύστερου συμβολισμού. Σε ένα δοκίμιο 500 λέξεων να αναφερθείτε στο συμβολισμό και να επισημάνετε ποια χαρακτηριστικά του επιβιώνουν στην ποίηση του Σκαρίμπα.

⁴ Η Ελληνική Ποίηση, εκδ. Σοκόλη, τ. Β', σ. 465.

6. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήριο για ωριαία γραπτή δοκιμασία

(45 λεπτά)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:.....

ΤΑΞΗ..... ΤΜΗΜΑ.....

ΜΑΘΗΜΑ: Νεοελληνική Λογοτεχνία Κατευθύνσεων

Γιάννης Σκαρίμπα, Χορός συρτός

ΗΜΕΡ/ΝΙΑ:.....

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Ποια ατμόσφαιρα αποπνέει το ποίημα; Να επισημάνετε τα εκφραστικά μέσα με τα οποία επιτυγχάνει ο ποιητής τη δημιουργία αυτής της ατμόσφαιρας.

.....
.....

Μονάδες 5

2. «...μ' όλα μου ανοιγμένα τα βιβλία, / καθώς μπουλούκι γλάροι στον αέρα...». Να σχολιάσετε τους στίχους νοηματικά και εκφραστικά.

.....
.....

Μονάδες 4

3. Εάν υποθέσουμε ότι το ποιητικό υποκείμενο ταυτίζεται με τον ποιητή, ποιες πληροφορίες για τη ζωή του Γ. Σκαρίμπα μπορούμε να αντλήσουμε από το ποίημα;

.....
.....

Μονάδες 5

4. Οι μελετητές του ποιητικού έργου του Σκαρίμπα επισημαίνουν κυρίως τη πρωτότυπη χρήση του λεκτικού. Να βρείτε και να σχολιάσετε τρία παραδείγματα που να πιστοποιούν αυτή την επισήμανση.

.....
.....

Μονάδες 6